

Cédulák XXXII.

– alkalmi fuvarosa érthetően, de erős akcentussal beszélt magyarul, miközben a kamiont Csap felé vezette. „Szekesfehervaron” szolgált a felszabadítókkal, ahol, mint mondta, nem szerették őket a magyarok. De miért is szerették volna, mikor 1944-ben megszállták az országot, '56-ban leverték a forradalmat, jegyezte meg magyar stopposa. 1849-ről már ne is beszéljünk, teszem hozzá. De azért ő nagyon örült, amikor Magyarországra jöhetett, mondta a sofőr, mert 1980-ban csak annyit mondtak nekik, riadó, és már indultak is. Moszkva mellé vitték a rengeteg katonát, az óriás szállítógépek járó motorral várakoztak, ott a reptéren tudták meg, melyik egység hová megy: az NDK-ba, a csehekhez, a magyarokhoz és – Afganisztánba... Az ő csapatának szerencséje volt velünk, békébe jöttek. Az egykori szovjet katona úgy tudta, három atombunkert hagytak maguk után, a Bakonyban, a Kiskunságban, és nem nevezte meg a harmadikat. Igaz, ezekből már a '80-as évek végén elszállították a rakétákat, de évekig ott tárolták őket... Hallgattak. Valami katonai központról is beszélt a pilóta, ahol több ezer katona dolgozott a megfigyelési pontokon, kis Moszkvának nevezték... Jobb feledni az egészet, mert még most sem tudod, mit fecsegsz ki – gondolták az autófülkében. Hallgatagon jöttek át a határon. A fiataloknak már mindez kínai s főként érdektelen. Adja Isten, hogy így maradjon!

– ha jól látom a dátumot, a múlt század '70-es éveinek elején vettem meg az *Ulysses*t nagy boldogan, még arra is emlékszem, az *én* könyvesboltomból átküldtek egy másikba, ahol még volt. Amikor olvasni kezdtem, egy idő után abbahagytam. Görcsös volt, és nehezen érthető. A családást a magam hibájának véltem, letettem. Új fordításként harangozták be, ezért 2012-ben is megvettem, s csodák csodája, élvezetes, olvasmányos. Igen, mert az előző fordítást cenzúrázták. Az *Ulysses*t, amely egy fantazmagória... de zseniális. A minap véletlenül hallottam, Weöres Sándor írt néhány szót József Attiláról, ami nem

jelent meg. Pontosabban: állítólag 1981-ben, a Kézírásos könyvében, igen, Kovács Sándor Iván előszavában... Ezt a könyvet nem láttam, csak Ilia Mihály és Nagy János professzorok tájékoztatósa révén jutott el hozzám a versrészlet. Hamar kikerestem a Weöres Sándor összegyűjtött verseit (három kötet), hadd lássam. Nem láttam, pedig 2012-ben adták ki. Hogy három vaskos könyvbe miért nem fért bele a 2000-es években? – rejtély. J. A.-nak, mint minden óriásnak, természetesen több arca van. A Békepárt egyik szervezetének pénztárosa is volt, és esztétikai előadásokat tartott, hallgatói között ott volt Csermanek János is. Ez is ő volt, meg a rettenetes démonjaival viaskodó költő is. És még a ki tudja, ki mindenki más is. A fölfoghatatlan szépségű költői képek alkotója. Az aczélos politika osztályharcost faragott belőle, mint Juhász Gyulából afféle „vörös csilag” - nézőt... Utána vagyunk ennek is. Itt pedig a néhány szó, amit W. S. jegyzett:

„Mert József Attilát
államosították,
a többi szálfákat
elbokrosították.”

És még egy vers a Kézírásos könyv 44. darabjaként: „*Volt anakoréta, / próféta, staféta / most már megdicsőült / állami poéta.*” (Weöres Sándor: József Attila)

– *Szelenka* vagy *Zelenka* – azért kellett ennek a kis kenyérmorzsafalunak mindjárt az elején ideírnom a nevét, nehogy elfelejtsem. Az imént mesélte öreg barátom, a Professor, hogy amikor Márta asszonnyal, mondjuk, negyven-egynéhány éve az akkori Jugoszláviában kempingeztek, közvetlenül az albán határnál – itt magyarul beszéltek. Mármint, hogy ezt nekem miért kellett éppen ma megtudnom...? Mesélem Szabados György kiváló magyarságtudató írását a finnugor nyelvi, hangsúlyozom: nyelvi rokonságról, amelyhez azoknak a hajdani hun, avar, sőt baskír eleinknek soha semmi közük nem volt. Na, ebben az Isten háta mögötti falucskában egy vénem-

ber és felmenői a magyarok eredetét kutatták, s a székely rovásírás nyomán az etruszkokhoz jutottak... Megtisztelő eredet lenne, mondom örömmel. Ahogy olvastam, a finn rokonságot az 1848-as forradalom leverése után az osztrákoktól kaptuk – ne legyünk már olyan nagy hazafiak! Erre válaszul született Arany elhíresült megjegyzése. Azután következett egy svéd tudományos csavar, miszerint nem a népek voltak rokonok, csak a nyelvük, legnagyobb kincsünk. Mint lelencgyerek a nevelőszülőknél... Tartok tőle, a törökök legalább ennyire rokonok. Nemzedékem csupa összevisszaságot tanult gyökereinkről, ezeket most nem gond elfeledni. Hajdani táltosaink, akik a magas fákat még az ég és a föld tengelyének látták – zavarodottságunkon kuncognak odafönről...

– az osztályon nemigen beszélnek egymással a nővérek. Ugyan a hajnali, esti műszakváltáskor ezért kellene hamarabb ott lennie a váltásnak – de ha ott vannak is, nem kíváncsiak. A beteg, persze, ettől még gyógyul – vagy nem, de a nővérek többsége nem szeret beszélni róluk a kollégánővel. A tanári szobában sem a gyerek sorsát tárgyalják, ha egyáltalán beszélnek róla. Gályáznak eleget, nehogy már még azt a néhány perc szabadot is ezzel rabolják. A munka akkor is bűdös, ha csak beszélünk róla – alapállás. A megszállott mániákusokon úgysem lehet segíteni, azok evés helyett is dolgoznának... Igaz, manapság otthon sem divat a családi eszmecsere – tisztelet a megbecsülésre méltó kivételeknek. Természetesen tömegével élünk, lakunk s dolgozunk magányosan, s az is a kibeszéletlenség következménye, hogy erre sokan rámennek. Gyöngék, nem bírják némán a magányt! Elhiszik, ők már nem számítanak senkinek semmit. Könnyen lehet igazság, de amíg élsz, remélj! Néha a csoda átkel az ürességen. Minap könyvet küldtem egy sok éve nem látott ismerősnek. Csodálkoztam is, hogy nem jelzett, de ma felhívott, s először csak egy kicsit dadogva közönte, hogy eszembe jutott, azután alaktalan zokogás. Ő már azt hitte, nem emlékezik rá senki... Ostobán úgy tettem, mintha nem érintette volna meg szívemet öröme...

– olvasom a hírt, idén hatvanéves a *Megáll az idő* című sláger. Nem dobban meg a szívem a hírtől, de Hollós Ilona akkor egyik nagy sikerű

dalát énekelte a másik után. A Tisza-parti strand arany homokja... meleg nyár volt, s a hangszórókból mindent elnyomó, hatalmas erővel ömlött a zene. Ma nem viselnénk el, akkor újdonság volt. Akkor éppen talán Vámosi János búgta a fülekbe a *Minden asszony életében van egy pillanat* kezdetű örökbecsű nótát, s ott a homokon, klottgatyában, mert az volt az általános viselet a 10 és 20 év közötti fiúknál, a fecske csak később jött divatba, szóval szálltak a dalok, nem indulók (!), és sokan úgy éreztük – majd ha felnőttem leszek, boldog leszek. És az egész olyan normális világnak látszott. Békében a strandon, a Tisza ragyog, szépséges, ezek a zenék ugyan nekem egy kissé sziruposak (ilyen szavakat nem használtam), de a felnöttek örülnek nekik. Csak néhány évvel múlt el '56 – béke van. Valami ilyen érzés szálldosott a levegőben is, sokan gondolhattak hasonlót. Amolyan közösségféle voltunk – fürdőzők. Ottlik Géza nagy regényének van egy ilyen jelenete, amint az egykori diákok a medence partján üldögélve tekintenek vissza hajdani kollégiumi éveikre. Azok a slágerek a képzeltek békét sugározták, amint éppen kikapaszkodtunk a háborúból, forradalomból, nem lőttek – már nem is éhezünk, elmúlt a napi 25 deka kenyér éve, Sztálinnal együtt. Mára ez az egész egy sosem volt világ. Szereplői sincsenek már, én is csak révedezek. Különben ugyan mi biztatót tudnék nekik mondani jövőjükről?

– *Ibi édesanyját álmában meglátogatta nemrégiben elhunyt férje, és panaszkodott, milyen éhes. Maga ezt nem érti, tette hozzá, anyám idős falusi asszony, saját világában él, nem érthetik egymást.* Talán attól félt, kinevetem a mamát, pedig nekem is volt hasonló élményem, és mástól is hallottam ilyet. Halottaink olykor visszajárnak – tetszik vagy sem bárkinek. Persze elődeinktől erre is tudjuk a receptet, ilyenkor háromféle enivalót kell adni ismeretlen rászorulónak, ami talán megnyugtatja a visszatérőt... Különben mindenben nevetethsz, az ilyen történeten is. Micsoda képtelenség: akinek sírja van a temetőben – vissza-visszatér... Valóban képtelenség lenne, ha valami rigorózus földi ember rendezné el a világot. Itt ezek, amott mások – tilos az átjárás! Csakhogy: „Több dolgok vannak földön és egen, / Horatio, mintsem, bölcselmetek / Álmodni képes.” A mama valóban vett magához kalácsot,

húst és hagymát, s adott a ház előtti kispadon üdögélő hajléktalannak. Ő is ember, akire most rásüt a nap. Ideillőnek vélem egy mostani olvasmányom leírását a döbbenetről, amit úgy száz évvel ezelőtt az akkori fizikusok éreztek, amikor az anyag felszíne alá néztek, az atomok világába. A köznapi világ szilárd testein belül fölfoghatatlan üres terekben pörgő, keringő magvakat, görögül atomokat észleltek. Törvényeiket ma sem ismerjük kimerítően. Egyes kutatók odáig jutottak, ezek a részecskék netán öntörvényűek! A világról alkotott csacska képeink tudós könyvekbe kötve sem többek, mint ezerszer bizonyított hipotézisek. Vélekedések...

– ugyan megvettem Ortutay naplóját, a háromból két kötetet is, vastagok, mint a... de nem olvastam el. Önimádat, kisszerűség, csak önmagá sértett nagysága naplójának tárgya. Ha tudom, hogy a szépséges Tamási Eszterrel szerelmesek voltak egymásba – talán kikeresem naplóbéli anonim leírásait. Én, mindenről későn tudó lemaradó a héten olvastam szerelmükről egy női folyóiratban. Az írás címében szerepel, Kádár rájuk szólt, rendezzék viszonyukat, ne bujkáljanak. Ortutay Rákosi idején miniszter volt, pribékmód levelezte az egyházi iskolák államosítását, majd később is valami nagy ember, Kádár idején. Kipróbált káder. Tamási Eszter tévémondó, a képernyő tán legszebb arca. Majd 30 év volt köztük, családok, rangok, közéleti ismertség – megannyi tilalomfa. Mégis. Eszter soha senkinek nem mondta el titkát, egy boldog embert alakított mindvégig, ráadásul milliók szeme láttára, a képernyőn. Majd hogy nem bírta így élni, lett férje, gyermeke és agydaganata, temetése. Szerelme akkor már 13 éve halott. Még akkor sem tehetnének semmit értük, sem akkori jelenükben, sem mai múltjukban, ha szívünk szakadna is. Nekik ezt csomózták a Párkák. Állítólag az aszszony szakított, nem tudta elviselni a bujkálást. Kádárnak nyilván a szolgálat jelentette, ő pedig úgy ítélte, miheztartás végett, addig szól ennek az örültnek, amíg nem késő. Állambiztonsági ügynökök jelentettek a fák között szeretkező fülemülepárról, és közben röhögtek... Eszter agydaganata parancsra elfojtott érzelmei lázadása. *Hja, mindennek ára van – a boldogságnak kivált! Ne feledd, halandó!*

– Bulgakov feledhetetlen regényében van egy párbeszéd, amikor Pilátus magához hívja Jézust meghallgatni őt a zsidó nagytanács vádjairól. Jézus már súlyos verés után van, arca véres, és talán életében még utoljára fölcillan előtte a szabadulás reménye is. Mert Pilátus, Júdea római helytartója afféle ártatlan fantasztát lát a vádlottban, aki nem a császár hatalmát akarja megdönteni, égi királyságról álmodik. A párbeszéd ugyan a nagyhatalmú Pilátus, ahogy Jézus szólítja őt, Hegemón fensőbbiségével indul, de Jézus mintegy leinti a magas lóról, mondván, Hegemón, neked mindenelőtt rettenetesen fáj a fejed, és a megváltó vihar, ami véget vet e fülledt, nyomasztó időnek, csak délután érkezik. Nem teszi hozzá, az égi háború kirobbanása keresztre feszítésünk után, halálomra következik. Ám megnevezi Pilátus megváltását, a csodát – most nyomban elmúlik fájdalom! Pilátus hitetlenkedve nézi az előtte állót, akinek van egy különös tulajdonsága: jó embernek hívja környezetének tagjait. Pilátus gúnyosan kérdezi: neked tán még Patkányölő, a sebhelyes arcú, kétméteres verőember, Marcus is jó ember? Az imént, a Hegemón parancsára ő ütötte meg Jézust, akin látszik is ez a szörnyőség. De Jézus rezzenetlen arccal válaszolja, igen, ha beszélhetnék vele, bizonyosan így nevezném... Biblia-kutatók szerint a jó ember megnevezés amolyan jóvá tévő biztatás. Még nincs veszve semmi, itt vagy közöttünk, megjavulhatsz Te is! Először arra gondoltam, nem akarnám, hogy engem jó embernek nevezzenek. De ha mindenki olyan? Lennék én is – Jézus Urunk.

– két szegény ember egy isten háta mögötti kis faluban 40 évvel ezelőtt nyert 9 millió forintot a lotón. Nem is lehet elmondani, milyen érzés szakadt rájuk hónapokon keresztül, mire megszokták ők meg a falu is. Annyira féltek, nehogy eltékozzák a pénzt, hogy nagy hirtelen vettek egy-egy házat a két serdülő gyereküknek, és belevágtak emeletes ház építésébe maguknak. A faluban nem tengett túl az emeletes ház: a rendelő, valami régi ház, a tsz-irodaépület, lakóházak nem, mert minek is lett volna, nehogy már az emeletről járjanak le etetni a malacot. De nekik az lett, beköltöztek, de azért onnan autóztak föl hetente kétszer Pestre piacozni. A tengernyi munka nem változott. Mára a mama egyedül lakik az emeletes házban, férje

rég a temetőben, a gyerekeknek is csak egyike lakik a házában, elváltak, eladták, a másoknak a gyereke kint dolgozik „németbe”, most itthon lakik a járvány miatt, de különben ritkán jön. Ha a mama is elmegy odaátra, az emeletest eladják, nyilván áron alul, mert ugyan ki venné meg abban a kis faluban, és azt a hajdani égi áldást, a 9 milliót belevet az enyészet. *Amit adott – visszaveszi a sors.* Nekik ez a törvény tett igazságot.

– Elbert János halálát többen igyekeztek összehozni a KGB magyarországi működésével. Tény, hogy Jurij Andropov, akinek 1956 őszén tolmácsolt, akkor a szovjet nagykövet volt, majd a KGB, a szovjet titkosszolgálat főparancsnoka lett, 1982 novemberétől pedig a Szovjetunió Kommunista Pártjának teljhatalmú főtitkára. Könnyen elképzelhető, hogy Elbert valami olyasmit tudott, amit nem kellett volna, s ez okozta nemcsak az ő, hanem családja vesztét is. De az sincs kizárva, hogy a szovjet ellenzéki írókkal való kapcsolatai miatt kellett bűnhődnie. Természetesen más egyéb lehetőségek is fölmerülnek, akár egy árulkodó jel, hír, bármi, amiből arra lehetett következtetni, hogy a hajdani tolmács tudott valamit, emlékezett valamire, amire nem kellett volna. Elbert és családjának tragédiája máig rejtély, talán ha egyszer majd valóban megnyílnak a KGB titkos archívumai, választ kapunk a kérdésekre. Addig marad a csend. Jó kérdés, mindez hogyan függ össze Bulgakov örökség regényével. *A Mester és Margarita* a Hruscsov-érában jelent meg, amolyan engedményként az értelmiségnek Sztálin zsarnokságáért. Végül is amolyan meseregényféle, igaz, vallásos, de nagyon régi történet. El is mondták már ezerszer. Így is volt, csak eggyel nem számoltak a sötét lelkűek: ennek a történetnek varázsa van, nem lehet dobozba zárni, az emberek, ha meghallják – újra gyermekként hallgatják. Tudni akarják, mi történt a gonoszokkal, miért szenvednek a jók, és mit kell tennünk, hogy többé ne tegyünk rosszat... Andropov idején a szovjet politikusok azzal vádolták a magyarokat, miattuk lett ez a könyv világhíres. Ennyit értettek meg?

– „Még nyílnak a völgyben a kerti virágok” – ami persze csak az erkélyre igaz, de tán csak egy-két rózsza szirmait tépte le a hajnali vihar,

különben minden olyan, mint nyáron. A fák talpig zöldben állnak, levelek csillognak a fényben, csak ágvégeken ha sárgul. Szél himbálja, lógálja ágait – még itt a nyár. Kinn ülök a padon, fák alatt, várom a gondozómat. Egy hajdani regényben – talán Selma Lagerlöftől a Gösta Berling's – egy cilinderes öregúr séta után botjára támaszkodva megáll, és nézi a sürgő-forgó embereket. Neki persze sétapálcája volt, és nem járóbotja, amely nélkül elindulni sem tudsz – de a nézelődés rám is igaz. A fiatal nők szépségesek, birtoklók, ha vannak, a tulaj nyugalmával járnak, az öregek csendesek. Jön a szép lány is, a lélekgyógyítás majdani tudós művelője. Most valamiért nem *csókolommal* köszön, én is fegyelmezetten érdeklődöm a lélektudomány-állásáról. Rámutat szatyrára: *Itt viszem a laptopom!* Egykor könyveket cipeltünk, jegyzeteket, füzeteket – ma a laptop is elég, de az okostelefon is... És tényleg benne minden, tücsök-bogár is bőséggel... A gondolkodó ember? Mintha uszadék közt akarnál úszni – nem férsz el a tenger kacat között. Mindent lehetne tudni, amit a többi tud, de ami boldogítana, Isten kedves gyermekévé tehetne – olyat ne keress! Mégsem tudnád megkerülni, akarva sem. A gép fölöttesed, jobb, ha elfogadod. Próbáld okosan szolgálni – ha tudod és engedi!

– ne feledd – a világ nem szórakoztatásodra teremt, talán gyötrelmedre sem! Így légy boldog, ha tudsz! Ne maradj boldogtalan, mert minden csak rajtad áll? Valamelyest igen, hisz te indulsz az útra, s bár nagyon fontos, de ez csak törekvés! Istenhez fohászkodj, és becsüld, amit hoztál – amíg teheted! Különben jobb, ha lekuporodsz boldogságodért, másként könnyen átnézel fölötte. Mondják, *mókuserék*-nemzedékké lettünk. Gépesített, robotizált, automatika – hiszed, csupa nagyszerűség? Mindennek ára van, s ezalól nincs kivétel, ez sem az. Marx még arról ábrándozott, az ember a termelés *mellé lép!* Szó nincs erről, amint a láncait tépő munkásosztályról sem. Az ember helye, mint helyzete is – bizonytalan. Föléje nőtt a gép! Még valami szüksége van alkotójára, de holnap? És jobb elvetni hamis reményeket – nem látunk bele a hétpecsétes katonafejlesztési laborokba, amint a biológiai kutatók titkait is zárolták előlünk, legföljebb olykor egy-egy vírus közénk hullik tőlük... Az úrkutatás, úrutazás

hasonlóképpen titkos tudás... A valódi tájékoztatás, a megosztott tudás ismeretlen. Haladási iránya dettó! Ugyan ki tudná megmondani, nem sejtései, a dolgok benső logikája alapján – akár csak öt év múlva is merre lesz az irány? Milyen eredmények érnek majd Nobel-díjat? Mármint a felszínen, mert a mélyben minden sötét titok. Bár lehetne világító is, attól még nem tudnánk róla. Ismerős meséli, évekkel ezelőtt látogatáson vehetett részt egy lézerlaborban. Készült rá nagyon, ahogy egy érdeklődő laikus teheti. Utóbb a kilométeres folyosókra emlékszik, belépniük nem lehetett sehová, az ablakok mögött emberek ültek, kevesen, ők mindenesetre kigyalogolták magukat... Valakik már évtizedektől fogva készítik a jövőt – mi meg elfogadjuk. Robotosok.

– hazánkra a 20. században úgy szakadt rá minden sorsdöntő esemény, mint előre nem látott, nem várt történés. Az első világháborút tömegek éltették nótázva, a másodiknál nem éljenek, de valami távolinak vélték, aminek itthon aligha lesz következménye. Jelzem, a magyar hadsereg döntő csatát nem veszített el. Amikor 1944-ben az oroszok bejöttek, az is készületlenül érte a népet. Politikacsináloinkat is. Sztálin haláláig, '53-ig nagyon sötét idők uralkodtak, napi 25 dekás kenyérfejadag, jegyrendszer, rettenetes szegénység. Négyen voltunk testvérek, én próbálkoztam papsajttal is, mert a tanárnő arról beszélt, ezt a pásztorok megették... Nekem nem jött be, a húgomnak sem. '56 októbere azért volt forradalom, mert *kitört*. Nem jelezték előre, egyszerűen föllázadtak. A klasszikus recept szerint: akik úgy vélték, nincs vesztenivalójuk – a fiatalok. Kelet-Európában az NDK-s berlini tüntetők '53 őszi megmozdulása után, amelyet az orosz tankok széttapostak, Poznań és Budapest következett. Mi itt, Szegeden csak a rádiót hallgattuk róluk... Akkor, azokban a napokban valóban szabad volt az adás. A puskaropogás is behallatszott. A mi gimnáziumi osztályunkat kettes sorba állítva egy tanárunk kivezényelte a szegedi tüntetésre, ő sem tudta, mi sem, hova megyünk. Vonultunk is. Ugyan lőttek a tömegre, szovjet géppisztollyal, de nem halt meg senki. Csak a rend kedvéért mondván: így ért ide a rendszerváltoztatás is. Váratlanul, készületlenül. Akik '56-ban már fiatal felnőttek voltak, és még itt vannak

velünk, most visszarévednek. A gyerek az iskolában mantrázza most ezt a fejezetet is, másként, mint a nagyapja, apja – bár a '90-es évek végéről való élményem: az érettségin még ott *ellenforradalom* járta. Hja, változnak az idők...

– *Valahol utat veszítettünk*, írta a második világháború alatt híressé lett dolgozatában egy magyar gondolkodó, akinek történelmi munkássága máig példaadónak tűnik szakmája számára, és az idézett cím talán sokaknak ismert. Majd 80 év távolából nézve Szekfü Gyula keserű megállapítását, mára – számomra legalábbis – sokat szelídültek szavai. Szó se róla, abba a háborúba ostobaság, tudatlanság kényszereitől vezetve bele-sodródtunk, szörnyű veszteséggel szabadultunk fél évszázados szovjet-orosz megszállás után. Térségünk egyetlen vesztese lettünk, s ugyan a többiek is megszállták Sztálin felszabadítói, de ők a győztesek oldalán álltak! Valahol utat veszítettünk, de egy ekkorára tépett országnak megmaradni is nyereség, nemhogy a győztesekhez kerülni! Ez történt velünk, mit *megfogyva bár*, de túlélünk. Nem szenvedtünk Trianonhoz mérhető vereséget, noha akkori vérbíráink megint egyszer ítélték felettünk, szintúgy Párizs környékén, a gloár büszke földjén... A franciák azóta is szárnyalnak Európa élén, vagy majdnem ott, rólunk máig mit sem tudva. Pedig 100 éve tort ültek fölöttünk, isteni csoda, megmaradtunk. És most ők, a nyugati kultúra bajnokai, nyögnek tévelygéseitek terhe alatt – *valahol utat veszítettek*. Ha nem képesek kilábalni a válságból, Európa századoktól fogva megrögzült vezető szerepe kétségessé válik. Az még tőlünk is látszik, a védelmi készülség egekbe emelése nem segít, tartósan nem lehet szuronyokon ülni.

– a francia elnök az Al Jazeera (Al-Dzsazíra) televízióknak adott interjút, s kijelentette: „Megértem és tiszteletben tartom, hogy sokkolhatnak egyeseket ezek a karikatúrák. Soha nem fogdom el azonban azt, hogy bárki a fizikai erőszakot igazolja ezekkel a karikatúrákkal, és mindig meg fogom védeni hazámban a szólás, írás, a gondolkodás, így a rajzolás szabadságát is” – mondta Macron. Hangsúlyozta, a francia sajtó szabadon közzéteheti azt, amit csak akar, és hogy ez nem tükrözi a kormány hivatalos álláspontját. „Vajon

az elnök szerint ezt a jogot meg kell-e vonni? A válaszom nem, mert ez a francia nép joga.” Világos beszéd. Vajon lehetséges, hogy a jelenkori francia társadalmat, ha nem is első helyen, de a karikatúrák formálják?

– a *másként lesz a múlt* c. társasjátékot természetesen mi kezdtük – kelet-európaiak. A művelt Nyugat felsőbbrendűen mosolygott – keletiek... De hiába, Ivánék korszakváltása, a nagy Szu összezsugorodása egyszerűen nevetségessé tette az egyébként akkor már üzemen kívüli Auróra ágyúlövését csakúgy, mint V. Iljics szovjet emberét. A birodalom számlálatlan Lenin körútját, sugárútját, főutcáját, a november 7-ék katonai parádéját, az új és még újabb címereket, amint a szovjet tábornokok erdejét, kik hódítóként érkeztek, és felszabadítónak maradtak. Mindezzel ránk száradt kacatként, a tegnap még ünnepelt – mára csak lom. Ezzel járt a korszakváltás. Meg a hősi szobrok, képek, indulók – megannyi értelmetlen darab, csak a megszokás által szentesítve, a diktatúra erejét hirdelve. '56 titkos jelképe a ledöntött Sztálin-szobor meg a számolatlanul levert ötágú. És akkor a minap láthattuk a lefűrészelt fejű Kolumbuszokat, majd olvasom, Brüsszelben kínossá váltak a tereket uraló kőkatona! És megannyi tábornok Afrikában – győztes, erről nézve – megannyi gyilkos, az ottaniak felől. De most azok közül sokan idejöttek, és látják néhai hódítóikat, mintha vezényelnének! Még mindig hódítanak a felsőbbrendű értékek nevében... Takarítsátok el ezeket a gyarmatosítókat, ordítják az újonnan érkezettek, és törnek, döntenek. Korszakváltás készül néhai példaképeinknél is. Hajrá!

...nem szeretnénk megkockáztatni, hogy egy esetleges határátkelői tumultus miatt lemaradjunk, emellett számomra külön öröm és elég-

*tétel, hogy a szülőföldről és -városomból szavazhatok Magyarországra! – részlet egy levélből, melyet egy határon túli magyar barátom írt a közelgő választásról, mondván, nem jön át voksolni – ne adj' isten, a határon akkora torlódás támad, még lekésnek –, inkább otthon szavaznak a konzulátuson... A fölös érzelmi hurok pengetése helyett csak annyit, vajon mit értünk mi, Magyarországon élő magyarok az *elszakított nemzetrészek tagjainak* szívbeli fájalmából? Mit éreznek a határon, ahol a szolgálatot teljesítő katonák, ha tudnak, sem szólnak magyarul? Hiába a magyar rendszám, a *hallható* nemzeti hovatartozás... de a magyar nyelvű kiírások is hiányoznak a legtöbb átkelőn, mintha nem is léteznénk... A minap olvastam, Beneš és dekrétuma él ma is, rá hivatkozva a Trianon nyomán földjeiktől, házaiktól megfosztott magyarok és németek ma is páriák, már ha maradhattak volna hajdani otthonaikban... 21. század, szövetségek, megbékélés... szép mesék, a gazdaság kikényszerítheti, de a mai birtokos körömszakadtáig meg azon túl is ellenáll! Nincs kegyelem, még az esztendők óta húzódozó autópályát sem építik meg, a magyarok visszajönnek (el sem mentek elegendően!). Vissza veszik, ami éppen 100 éve nem az övék! Ma is vannak győztesek térségünkben, 100 év után, és egy vesztes. Lehet találgatni. Mi, itthoniak, hazajövünk, aztán visszamegyünk, vagy sem, de akik ott élnek kisebbségben... Kivéve a szexuális elnyomottakat! Na, ők számíthatnak a nemzetközi megértésre, védelemre. Olvasom a képernyőn, jelzem, mindig ebből a *tudni vágyásból* lesz gond, jól lehet Konfucius még nagyra értékelte ezt a tulajdonságot, szóval az amerikai indiánok szerint mindig is háromféle ember volt, nő és férfi, meg aki más szeretett volna lenni, mint aminek született... Na, itt a vége, önérekből (gyávaság!) abba is hagyom – ha gondolod, fuss el véle...*